Valiokunnan lausunto SuVL 7/2018 vp– U 10/2017 vp

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi energiatehokkuudesta annetun direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto on toimittanut eduskunnalle perustuslain 96 §:n mukaisen jatkokirjelmän UJ 13/2018 vp - U 10/2017 vp ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi energiatehokkuudesta annetun direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- talousvaliokunta TaVL 29/2018 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 18/2018 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ylijohtaja Riku Huttunen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Harri Hillamo, työ- ja elinkeinoministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ / JATKOKIRJELMÄ

Neuvottelutilanne

Komissio antoi ehdotuksen energiatehokkuusdirektiivin muuttamiseksi 30.11.2016 osana puhtaan energian pakettia. Neuvoston yleisnäkemys saavutettiin 26.6.2017. Euroopan parlamentti muutosehdotuksistaan 17.1.2018.

Osapuolten näkemykset ilmenevät valtioneuvoston jatkokirjelmästä UJ 13/2018 vp - U 10/2017 vp.

Valmis
5.0

Ehdotuksesta on käyty kolmikantaneuvotteluja kevätkaudella 2018. Puheenjohtajamaa Bulgarian tavoite on saavuttaa sopu kolmikantaneuvotteluissa kesäkuun lopussa 2018 päättyvällä puheenjohtajuuskaudellaan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komission ehdottama vuoden 2030 energiatehokkuustavoite asetettaisiin pääosin samalla tavalla kuin EU:n yhteinen indikatiivinen energiatehokkuustavoite vuodelle 2020, jota ei ole jyvitetty jäsenvaltioille. Komissio ehdotti energiatehokkuustavoitteen nostamista Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 päättämästä 27 prosentista 30 prosenttiin ja sen muuttamista indikatiivisesta sitovaksi. Kesäkuun 2017 energianeuvosto päätyi 30 prosentin tavoitteen kannalle, ilman adjektiivia indikatiivinen tai sitova. Parlamentti puolestaan ehdottaa 35 prosentin sitovaa EU:n yhteistä energiatehokkuustavoitetta.

Ottaen huomioon EU:n ilmasto- ja energiatavoitteet 2030 sekä yleiset kasvihuonepäästötavoitteet vuoteen 2050 ja energiatehokkuustoimien merkityksen niiden saavuttamisen kannalta valtioneuvosto voi osana kokonaiskompromissia hyväksyä EU:n yhteisen nykyisin voimassaolevaa tavoitetta jonkin verran korkeamman 31-33 prosentin, ei-sitovan energiatehokkuustavoitteen vuodelle 2030. Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti varaukselliseksi luonteeltaan sitovaan energiatehokkuustavoitteeseen. Valtioneuvosto voi sen lopulta kompromissina hyväksyä, jos selkeä enemmistö jäsenvaltioita on sitovan tavoitteen kannalla ja direktiivin sisältö muilta osin muodostaa tasapainoisen kokonaisuuden. EU:n yhteisen energiatehokkuustavoitteen ja kansallisen tavoitteen asettamisessa sallittujen joustoelementtien kokonaisuus ratkaisee, millaiset vaikutukset energiatehokkuusdirektiivin tavoitteilla on Suomelle.

Valtioneuvosto on tuonut esiin EU:n 2030 energia- ja ilmastopakettia valmisteltaessa, että siinä tulisi olla vain yksi sitova tavoite, joka on päästövähennystavoite. Suomi on katsonut, että useampi sitova tavoite estäisi toimien täysimääräisen optimoinnin ja kustannustehokkaimman toimeenpanon. Useammalla sitovalla tavoitteella ja niiden toimeenpanolla heikennettäisiin myös päästökaupan toimivuutta.

EU:n energiatehokkuustavoite ja -toimet eivät saa vaarantaa EU:n kilpailukykyä kolmansiin maihin nähden ja aiheuttaa kohtuutonta rasitetta kansalaisille ja yrityksille. Valtioneuvosto korostaa samalla toimenpiteiden kustannustehokkuutta.

Direktiiviehdotukseen sisältyy kansallisen energian käytön tavoitteen asettamisessa vuodelle 2030 vastaavat joustoelementit kuin nykyiseen direktiiviin vuoden 2020 osalta. Näiden joustojen säilyttäminen direktiivissä pääpiirteissään neuvoston yleisessä kannassa muotoilulla tavalla on Suomen kannalta tärkeää. Lisäksi on hyvä, että jäsenvaltio voi tavoitetta asettaessaan ottaa huomioon kansalliset erityispiirteet ja asettaa tavoitteensa muutenkin kuin absoluuttisena primäärienergiankulutuksen tasona. Suomen kannalta on tärkeää, ettei tavoitteen laskentamenetelmä ole ristiriidassa energiaomavaraisuuden pyrkimysten ja uusiutuvien energianlähteiden käytön lisäämisen kanssa.

Komission ehdotukset energiansäästön velvoitejärjestelmän ja sen sijaan käytettävien vaihtoehtoisten toimien kelpoisuudesta ja energiansäästöjen laskennasta on laadittu pitkälti energiayhtiöi-

den velvoiteohjelman näkökulmasta. Ne eivät toimisi ehdotetussa muodossa hyvin niissä maissa, jotka käyttävät velvoiteohjelman sijaan ehdotuksen mahdollistamia vaihtoehtoisia toimia. Energiansäästöjen laskenta komission ehdotuksen mukaisesti tulisi olemaan hyvin hankalaa ja hallinnollista työtä lisäisi vielä perusuran laatimisvelvoite, joka on esityksessä uutena vaatimuksena. Laskentamenettelyjä on tarpeen sujuvoittaa nykyisestä ja uusien menettelyjen tulee olla kohtuullisella työpanoksella otettavissa käyttöön jäsenvaltioissa, eikä niistä saa aiheutua merkittävästi lisää hallinnollista taakkaa taikka suuria kustannuksia energian käyttäjille.

Säästötavoitteeseen tulisi lähtökohtaisesti voida laskea kaikki säästöt kaikista toimista. Ehdotukseen sisältyvä ajatus vain politiikkatoimien ansiosta syntyvien energiansäästöjen huomioonottamisesta (lisäisyys) aiheuttaisi todentamisongelman.

Valtioneuvosto katsoo, että energiansäästöjen laskentaan liittyviin määrittelyihin, kuten säästöjen lisäisyys - käsitteeseen ei tulisi tässä päivityksessä tehdä sellaisia muutoksia, jotka olennaisesti lisäisivät hallinnollista taakkaa säästöjen laskennassa, raportoinnissa ja todentamisessa.

Valtioneuvosto katsoo, että energiansäästövelvoitetta koskevan artikla 7 toimeenpanossa on sallittava jäsenmaiden erilaisista lähtökohdista ja energiankulutuksen tasoista johtuen kohtuullisessa määrin käytettäväksi joustomekanismeja. Riippumatta milloin energiatehokkuuden politiikkatoimi on käynnistetty, jos se tuottaa uutta säästöä vuoden 2020 jälkeen, niin ko. säästön tulisi kelvata säästövelvoitteen piiriin uudella kaudella. Kaudella 2014 -2020 tavoitteen ylittävä energiansäästön määrä olisi voitava siirtää uudelle kaudelle.

Komission esityksessä oli Suomelle ongelma vaatimus huoneistokohtaisesta lämmityksen ja jäähdytyksen mittaamisesta keskuslämmitys tai - jäähdytys tai kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmää käyttävissä kohteissa. Olemassa olevissa rakennuksissa yksittäisen huoneistokohtaisen mittarin asentamiseen liittyvien teknisten ongelmien vuoksi jouduttaisiin useimmiten ottamaan käyttöön patterikohtaiset lämmityskustannusten jakolaitteet (heat cost allocator). Tehtyjen selvitysten mukaan näillä ei Suomessa saada merkittävää säästöä ja jakolait-teiden kustannukset ovat suuremmat, kuin niiden käyttöönotosta mahdollisesti saavutettavat energiansäästö-hyödyt kustannusmielessä. Lämmitystarpeen pienentyessä ja rakennusten energiatehokkuuden lisääntyessä jakolaitteiden kannattavuus heikkenee entisestään.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että huoneistokohtaista lämmön mittausta koskevat säännökset pohjautuvat neuvoston yleiseen kantaan ja EP:n ehdotukseen, jotka ovat mittaamisen ja kustannusten jakamisen suhteen hyvin lähellä toisiaan. Huonekohtaista lämmityksen mittausta ei tarvitsisi niiden mukaan käyttää laskutuksen perusteena, jos jäsenvaltio osoittaa, ettei se ole taloudellisesti tai teknisesti tarkoituksen mukaista.

Valtioneuvosto voi hyväksyä, että olemassa olevia lämpimän käyttöveden huoneistokohtaisten mittareita olisi jatkossa käytettävä lämpimän käyttöveden kustannusten jaon perusteena.

Valtioneuvosto ei pidä tarkoituksenmukaisena sisällyttää energiatehokkuusdirektiiviin velvoitteita, joissa energia-köyhyys tai pienituloisuus olisi ensisijainen peruste energiatehokkuustoimien kohdistamiselle. Suomessa on energialaskun maksamiseen liittyvät ongelmat hoidettu sosiaalipoliittisin toimin.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2018 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston jatkokirjelmässä täsmennettyyn ja tarkennettuun kantaan Suomelle keskeisistä neuvottelukysymyksistä ja neuvotteluvarasta kiinnittäen huomiota talousvaliokunnan (TaVL 29/2018 vp) ja ympäristövaliokunnan (YmVL 18/2018 vp) lausunnoissa esitettyihin huomioihin.

Suuren valiokunnan saaman selvityksen mukaan merkittävin neuvottelukysymys neuvoston ja Euroopan parlamentin välillä on EU:n energiatehokkuustavoitteen määrittely vuodelle 2030. Komissio ehdotti energiatehokkuustavoitteen nostamista Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 päättämästä 27 prosentista 30 prosenttiin ja sen muuttamista indikatiivisesta sitovaksi. Kesäkuun 2017 energianeuvosto päätyi 30 prosentin tavoitteen kannalle määrittelemättä kuitenkaan tavoitteen sitovuutta tai ohjeellisuutta. Parlamentti puolestaan ehdottaa 35 prosentin sitovaa EU:n yhteistä energiatehokkuustavoitetta.

Valtioneuvoston tavoin suuri valiokunta katsoo, että EU:n voimassa olevaa 27 prosentin tavoitetta jonkin verran korkeampi 31-33 prosentin energiatehokkuustavoite on hyväksyttävissä. Valiokunta pitää ensisijaisena tavoitteena saavuttaa neuvottelutulos, jossa tavoite sisällytetään direktiiviin ei-sitovassa muodossa. Mikäli saavutettava kokonaisratkaisu muilta osin on Suomen kannalta tasapainoinen, Suomi voi myös tukea tavoitteen muuttamista sitovaksi.

Suuri valiokunta arvioi, että tärkeitä kysymyksiä tasapainoisen kokonaisratkaisun kannalta ovat säädösten kustannustehokkuuden, jäsenvaltioiden tasapuolisen kohtelun ja riittävän kansallisen joustovaran varmistaminen sekä energiaintensiivisen teollisuutemme toimintaedellytyksien ja EU:n ja kansallisen kilpailukyvyn turvaaminen. Lisäksi on tärkeätä, että jäsenvaltiot voivat tavoitetta asettaessaan ottaa huomioon kansallisia erityispiirteitä ja asettaa tavoitteensa muutenkin kuin absoluuttisena primäärienergiankulutuksen tasona. Suomen kannalta on myös tärkeätä, ettei tavoitteen laskentamenetelmä ole ristiriidassa energiaomavaraisuuden pyrkimysten ja uusiutuvien energianlähteiden käytön lisäämistä koskevan tavoitteen kanssa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2018 vp

Helsingissä 6.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Arto Satonen kok
varapuheenjohtaja Maria Lohela sin
2. varapuheenjohtaja Tytti Tuppurainen sd
jäsen Touko Aalto vihr
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Kimmo Kivelä sin
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
varajäsen Ari Jalonen sin
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Riitta Myller sd
varajäsen Arto Pirttilahti kesk
varajäsen Ville Tavio ps
varajäsen Raija Vahasalo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Suomen kanta energiatehokkuusdirektiiviin U 10/2017 vp korostaa sitä, ettei energiapolitiikkaa tulisi ohjata usean sitovan tavoitteen. Periaatteellisella tasolla näin onkin, päällekkäinen sääntely ei ole kannatettavaa. Tässä tapauksessa useampi sitova tavoite on kuitenkin perusteltua, sillä kyse on ilmastonmuutoksen hillinnästä, jossa ei ole varaa epäonnistua tai aikailla. Historiasta voimme nähdä, että vain sitovat tavoitteet on saavutettu, mutta ohjeellisia ei. Energiatehokkuuden parantaminen on keskeinen työkalu ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Kun tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta mahdollisimman lähelle 1,5 asteen lämpötilan nousua eikä aikaa ole montaa vuotta, tarvitaan kaikkia osa-alueita: päästövähennykset, energiatehokkuus, uusiutuva energia.

Energiatehokkuuden lisääminen olisi monella tapaa kannatettavaa, eikä Suomella ole syytä vastustaa sitovaa energiatehokkuustavoitetta. Arvioiden mukaan Suomen hyödyntämätön energiatehokkuuspotentiaali voi olla miljardeja euroja. Energiatehokkuuden parantaminen EU:ssa olisi hyväksi Suomelle ja hyväksi ilmastonmuutoksen hillinnälle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että Suomen kantaa täsmennetään energiatehokkuustavoitteen sitovuuden osalta.

Helsingissä 6.6.2018

Paavo Arhinmäki /vas.
Hanna Halmeenpää /vihr.
Touko Aalto /vihr.